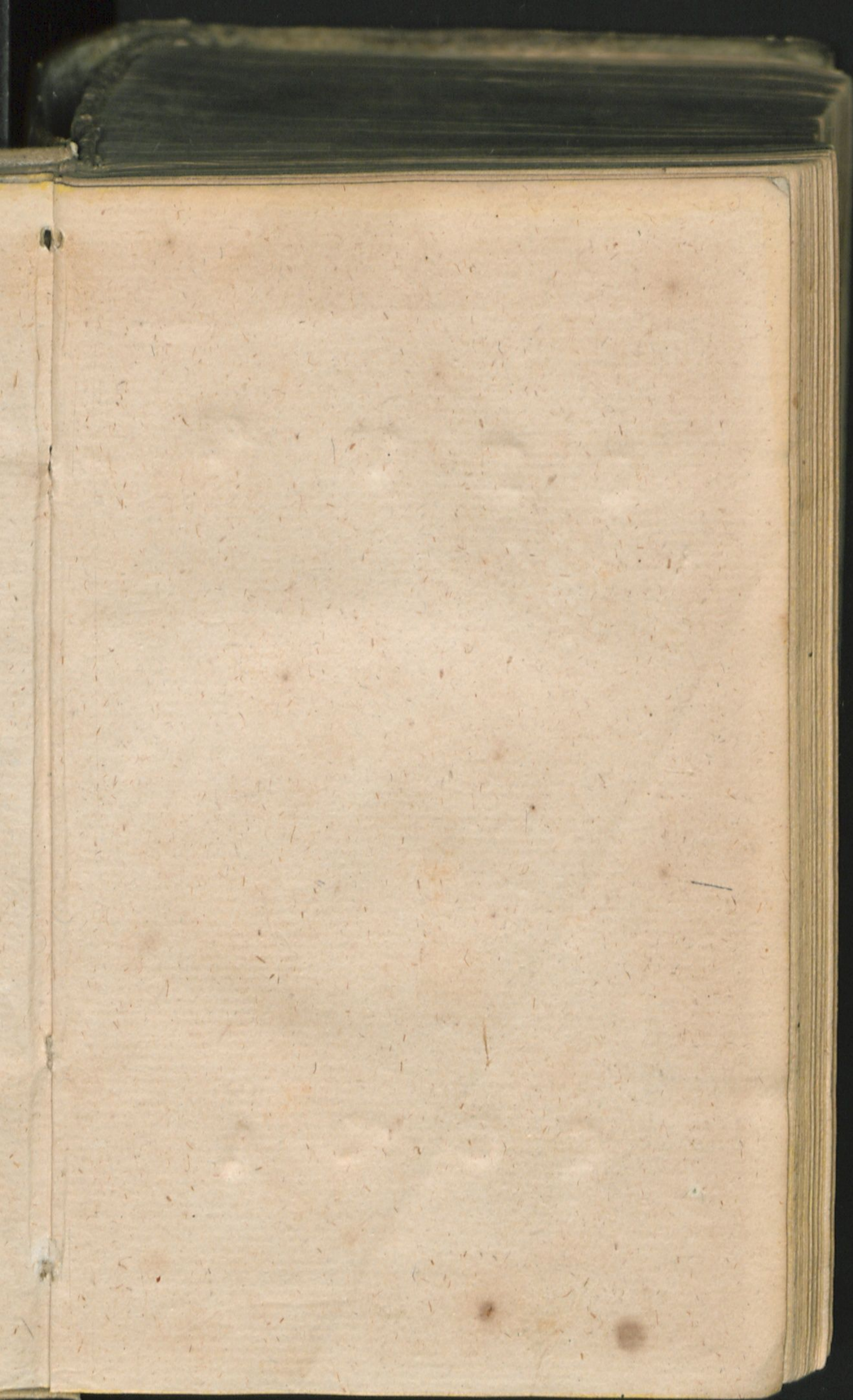

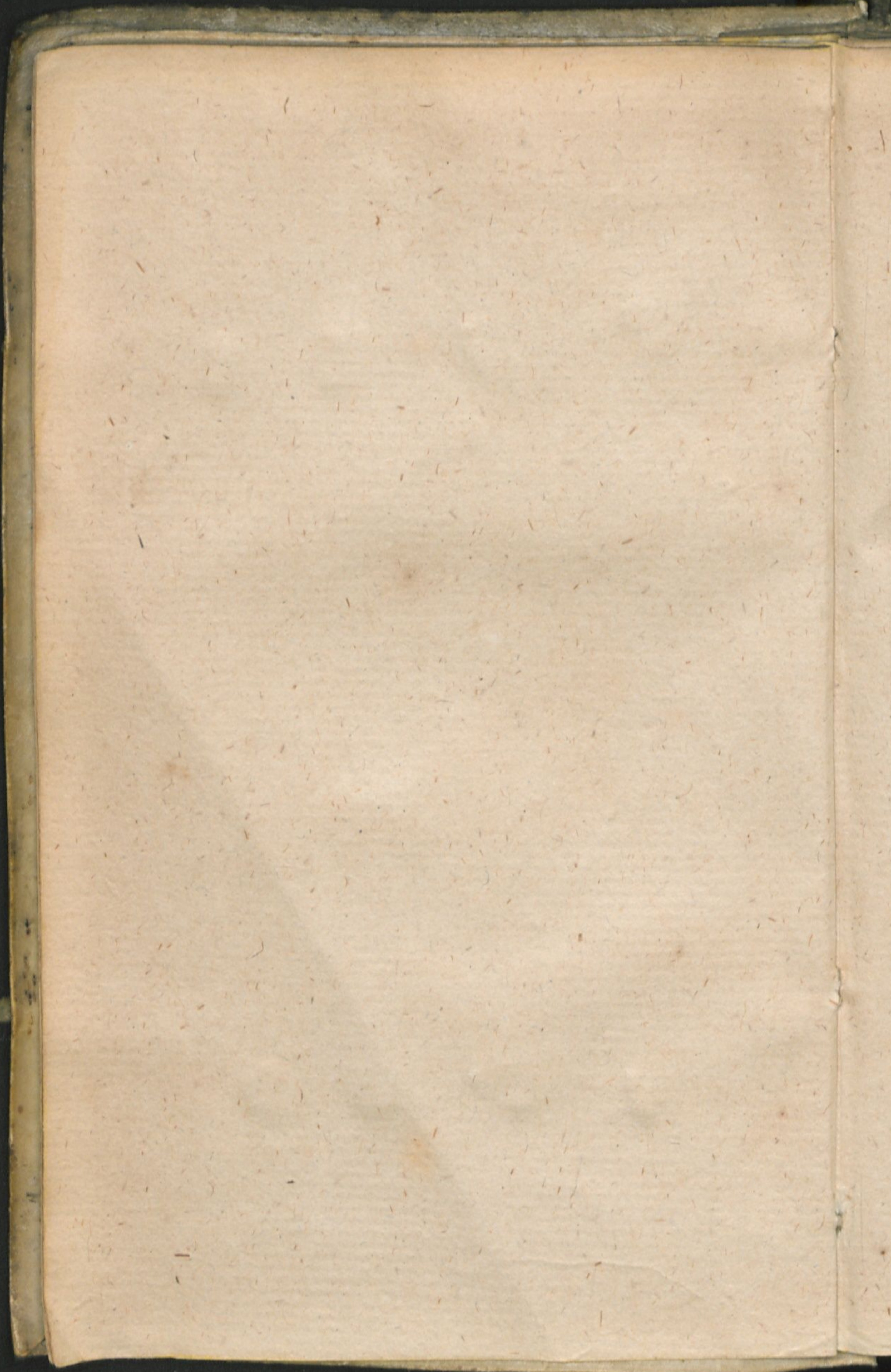
ORATIONES XIX.

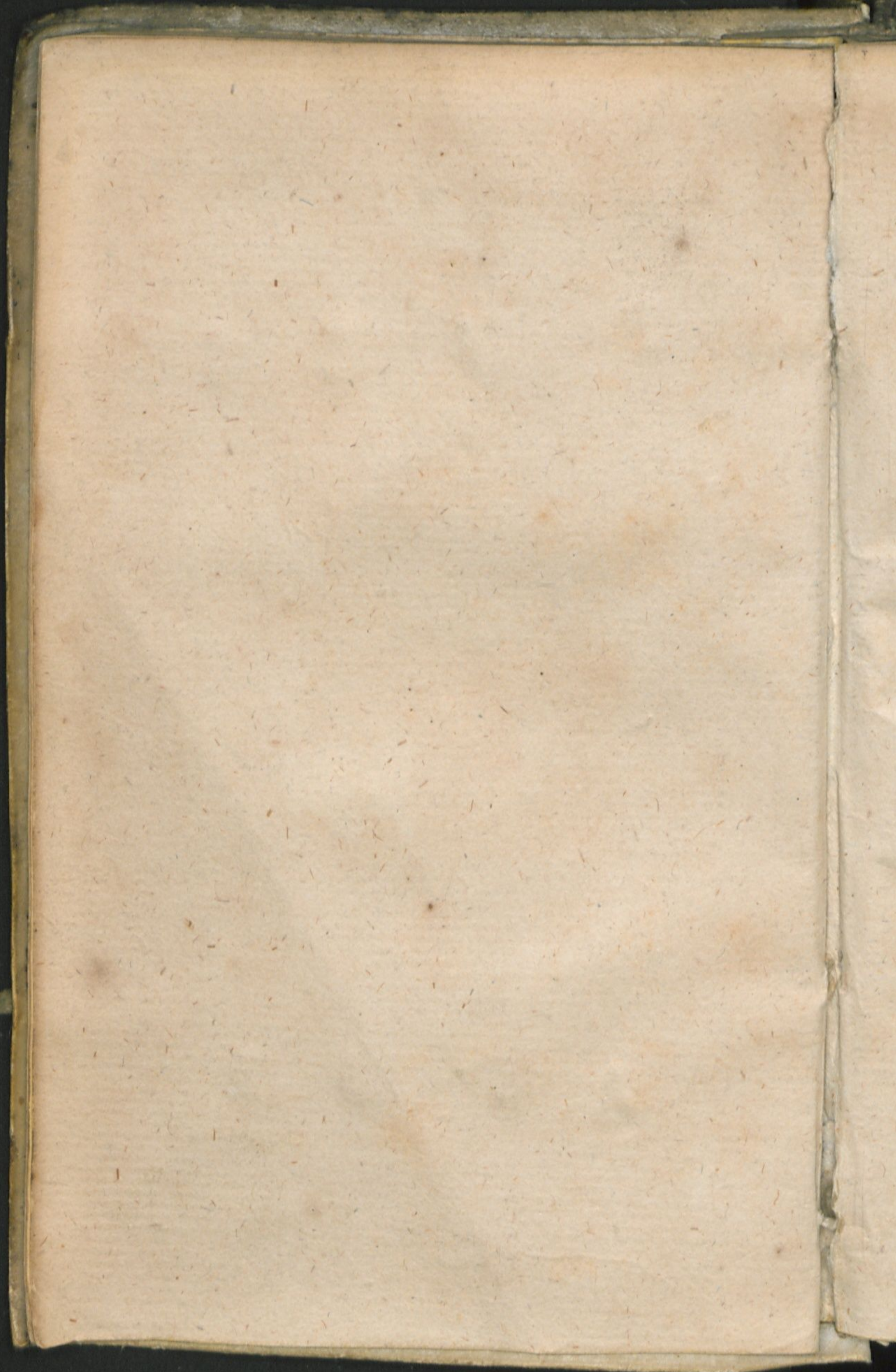
- I. Oratio Teuberi in promotione Doctorum.
- II. Proserii de Vita Ciliippi.
- III. Chytrai de origine Jurisprudencie.
- IV. Proserii De disciplina Nova et Veteri tam domestica q̄ scolastica.
- V. Johannis Sacerdatis. 1. De observando Christi die. 2. De morte arcana. 3. De mysterio trium Patriarcharum.
- VI. Oratio quæ summi de certo genere vite hominum nobili deligendo.
- VII. Hæwenreuteri de Arte Medica.
- VIII. Gwini de Vita.
- IX. Oratio de studio Græcæ lingue vsu in Vita M. Bergii.
- X. Chytrai de Chirurgia.
- XI. De Vita et Obitu Nicolai Leutingeri.
- XII. De Vita et Obitu Annae Electorissæ Saxonice.

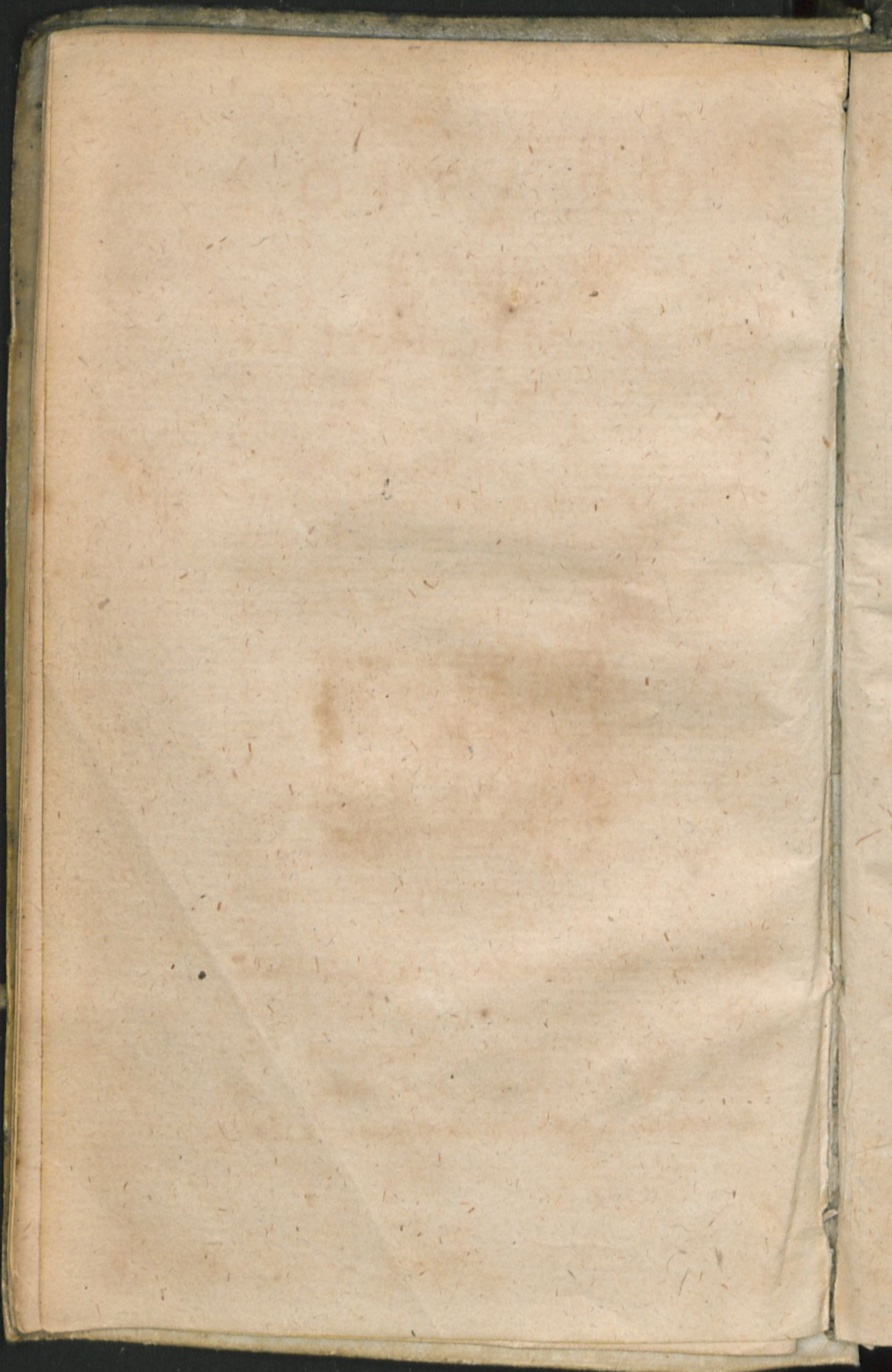
EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

№ 30,

DE
IVRISPRVDEN-
TIAE ROMANAE ORI-
gine & Studio Iuris rectè
inchoando,

ORATIO

*Cuidam Iuris studioso olim
prescripta*

DAVIDE CHYTRÆO.

*Excusa typis heredum Iohan-
nis Cratonis.*

ANNO M. D. LXXXV.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

ORATIO DE IVRISPRVDENTIAE

ROMANAE ORIGINE, ET
Studio Iuris rectè in-
choando.

SPARSIT DEVS
in mentes humanas, eter-
nae sapientiae & iusticiae
suae radios Noticias legum
& virtutum omnium :
hanc praecipue ob causam,
vt mentes nostrae, radijs lucis diuinae illu-
stratae, imagines & velut specula essent men-
tis diuinae, quae Deum conditorem, & summa
in eo bona, sapientiam & iusticiam, no-
bis monstrarent : & Deum ipsum, sapiens-
tem, iustum, veracem, beneficum, iudicem
& vindicem scelerum & omnino talem esse
monerent, qualem se in imagine sua, seu sa-
pientia legum & virtutum, lucente in men-
tibus humanis, expressit. Flagitante item,
vt omnes Homines, ipsi conditori & Arche-
typo conformes sint, & suas mentes, volun-
tates, consilia, studia, & actiones, ad nor-

DE ORIGINE

nam sapientia & iusticia Dei, in noticijs
 nature insitis, & doctrina legum inde de-
 texta, patefactam, gubernent. Vult enim
 Deus regulam & normam vite humane,
 τὰξιν τε καὶ κοσμον ψυχῶν ἕ πολιτικῶν ἀπει-
 σῶν, esse Legem suam, seu sapientiam &
 voluntatem diuinam, cui tanquam arche-
 typo, omnes nature rationales similes esse &
 congruere debent.

Vt igitur hac vite norma, & in gene-
 re humano nota esset, & homines ei obedi-
 rent, Deus Ecclesiasticam & politicam Gu-
 bernationem instituit. Ac in Ecclesia, non
 modo vocem promissionis de Christo, eter-
 nae iusticiae & vite datore, verumetiam De-
 calogum, qui eruditissima Legum omnium
 epitoma & fons est, perpetuo conseruauit.
 Et politicos Magistratus addidit, ut Deca-
 logi seu LEGIS, quam vult Deus vite re-
 cttricem esse, CVSTODES & executores
 sint, & subditorum mores iuxta legum nor-
 mam regant, & obediens ac iustos defen-
 dant, inobediens vero & sceleratos seuerè
 puniant. mò ipse ORDO Politicus seu distin-
 ctio personarum quae regunt ac reguntur:
 & rerum omnium ad societatis humane
 conser-

IURIS.

conservationem & salutem necessariorum, videlicet legum, coniugiorum, successionum, contractuum, iudiciorum, poenarum, artium &c. ad normam summæ legis seu sapientie & iusticie diuinæ congruens omnium maximè illustre de Deo testimonium est. Sapientiam enim Dei ostendunt leges discernentes rectè facta à prauis, & iudicia que huius discriminis à legibus facti executores sunt, & ipse ordo personarum & rerum ad regulam certam accommodatus. Deinde iusticiam Dei demonstrent iudicia & poenæ sceleratorum & equalitas in contractibus. Bonitatem verò & præsentiam Dei inter homines, miranda inter tot confusiones pericula & difficultates, societatis humane & Politiarum conseruatio & defensio ostendit: Quas quidem eam potissimum ob causam consociavit, & Magistratibus, legibus, iudicijs, contractibus & alijs neruis deuinxit Deus, ut in cœtu, & frequentia Homines simul viuentes, alij alijs veram Dei noticiam communicare, & sue fidei ac confessionis de Deo, & iusticie, beneficentia ac cæterarum virtutum Deo placentium testimonia & exempla ostendere possent.

DE ORIGINE

Huic summo operi seruiunt nostræ
leges que sunt vincula & nerui politiarum:
& iuris consulti prudentes, quibus Legum
custodia & interpretatio in Scholis, iudicijs,
& Reipublica gubernatione cōmendata est.

Maximè igitur decet nos sanctissimo
Iuris & Legum studio destinatos hæc testi-
monia de Deo, in nostris legibus & toto or-
dine politico impressa, sæpè & attentè con-
siderare: & gratis pect̄oribus Deum condi-
torem politiarum, & fontem iuris nostri,
agnoscere & celebrare: & doctrinam le-
gum à Deo monstratam rectè discere, & ad
gloriam Dei & communem generis humani
salutem referre. Quare cum de iuris seu le-
gum Romanarum origine & studio rectè &
utiliter inchoando, dicere instituissem: non
aliunde quàm à Deo exordiri orationem vo-
lui. Quem toto pect̄ore oro, ut sapientiam le-
gum, & eruditam hanc iuris formam et do-
ctrinam, in plerisq; Europæ Scholis & Poli-
tijs, & in hac etiam Academia nunc ipsius
beneficio florentè seruet, & Respublicas no-
stras ipse tueatur & regat, ut non tantum
tranquille pacis & discipline seu guberna-
tionis morum honestæ, sed etiam veræ de
Deo.

I V R I S.

Deo doctrina & Ecclesie Christi domicilia,
& Tempia Dei, ad omnem posteritatem ma-
neant. Gubernet etiam mentem & linguam
orantis, ut de Legum Romanarum origine et
studio rectè instituendo, vera, recta, Deo
grata & Ecclesie ac Reipublica & meis ac
aliorum studijs salutaria dicere possim.

Prima O R I G O & fons iuris ac L E-
G U M honestarum omnium est M E N S
D I V I N A sanciens aeternum et immotum
discrimen honestorum & turpium seu faci-
endorum & fugiendorum, patefactum in
L E G E Dei seu præceptis Decalogi, Quo-
rum noticias in prima creatione Deus in na-
turam hominum transfudit, ut ipsum con-
ditorem nobis monstrant, ac ut nostræ men-
tes & nostri mores cum diuina mente con-
gruant.

Ex hac aeterna sapientia & norma iu-
sticia immota, lucente in mente diuina, tan-
quã ex Augusto & perenni fonte emanarunt
L E G E S omnium Politiarum honesta:
Quæ partim sunt ipsa vox Decalogi, partim
ex illis principijs naturalibus seu legibus na-
ture, per sapientes Legum latores & Ma-
gistratus necessaria vel probabili ratione

DE ORIGINE.

deriuata & detexta sunt, ut vel adminicula sint & occasiones seruandi legem naturæ vel circumstantias aliquas in executione Decalogi determinant.

Sancit lex diuina naturæ insita, ut sint magistratus certi, quos loco parentum nobis præfectos debita obedientia & honore prosequimur. Leges humanæ seu positivæ in diuersis politis diuersas Magistratum formas alibi Monarchiam legibus certis circumscriptam, alibi Aristocratiam, Romæ duos consules annuos, in his Balthici litoris urbibus quatuor Consules perpetuos &c. constituunt. Præcipit autem lex diuina, ut singuli præsentibus Magistratibus earum politiarum, in quibus viuunt, reuerenter obediant.

Lex naturæ seu Decalogus in genere prohibet furtum, & præcipit, ut singuli res suas proprias teneant, & ab alieno abstineant. Ex hoc fundamento amplissimo pars legum extructa est, quæ rerum Dominia dicunt, & quid sit suum cuiusq̃, & quàm multiplex sit furtum, ostendunt, & quibus modis proprietatem & dominia rerum, per successiones in hereditatibus ex testamento vel ab

IVRIS ET LEGVM.

vel ab intestato, per contractus, prescriptionem: &c. le it mè assequi possimus: ordi-
nant, quæ persone & in quibus gradibus
succedere possint in bonis Feudalibus ut vocant
seu fundis beneficiarijs, & alijs.

Sic cum lex diuina in genere delicta
puniri iubeat, Leges humanae seu positivæ,
modum pœnæ, pro delictorum qualitate, &
ratione circumstantiarum, determinant.

Ita ex fontibus & fundamentis De-
calogi seu legum naturæ, ex mente diuina in
humanas mentes transfusarum, uniuersum
ius, quo hæc ciuilis hominum societas regi-
tur, omnes Atticorum, Massyliensium,
Romarorum & aliarum gentium Leges ho-
nestæ, partim demonstrationibus, partim
probabilibus rationibus, deriuatæ & extru-
ctæ sunt.

Licet igitur quarumcung, gentium le-
gibus politicis. Homini Christiano uti, quæ
cum hoc fonte legum naturæ congruunt.

Cum autem in nostris & totius ferè Eu-
ropæ politijs summo sapientiss. gubernato-
rum consensu, tot seculis Romana Reipubli-

A S ca Le-

DE ORGINE

ca Leges receptæ & usurpatæ sint nec aliæ
honestior et eruditior ac humanior de omni-
bus Republicæ & civilis vitæ partibus, de
forma iudiciorum, de pœnis delictorum, de
contractibus de Testamentis, de successione,
de hereditatibus de coniugijs etc. Juris uni-
uersi doctrina extet: DE ROMANI
IVRIS POSITIVI, ut vocant, O-
RIGINE, & COGNITIONE RE-
CTE INSTITVENDA potissimum
hoc in loco dicam.

Primum autem fontem & velut cor-
pus, omnis publici priuatig, Iuris Romani,
& totius civilis scientiæ descriptis omnibus
ciuitatis utilitatibus ac partibus, in Duode-
cim Tabulis, eleganter & nervosa breuitate
contentum fuisse, C. ero & L. Iulius scripse-
runt. Latæ quidem, initio Urbis Romanæ,
Leges de tota forma gubernationis à Romu-
lo de Religionibus & ceremonijs sacrorum
à Numa, de iure Fecialium ab Anco de cen-
su ciuium & contractibus à Seruio Tullio
&c. fuerant: Quæ leges Regiæ & Ius ciui-
le Papyrianum, eo quod à Sexto Papyrio col-
lectæ essent, nominatæ sunt. Ex quibus eas,
quæ ad regnum & tyrannidem stabilien-
dant

I. EGVM ROMANARVM.

dam comparata fuerant, post exactos Reges, populus aboleuit. Anno sedecimo post, cum in sacrum montem secessit, Sacratas Leges, & earum custodes, Tribunos plebis sibi constituit. Quarum & Cicero aliquos in locis meminit.

Postea verò crescente vrbe, & ciuium ac litium multitudine, populus certam & æquabilem ac perpetuam Iuris scripti formam, qua in regendis iudicijs, & legitima in rebus causisq; ciuium æqualitate conseruanda omnes ex æquo vterentur, postulauit. Missi sunt itaq; communi senatus & populi decreto, tres legati, Athenas, qui inclytas Solonis leges, ante annos 130 primum ciuibus Atticis promulgatas, describerent, & aliarum Græciæ ciuitatum instituta, mores, & iura cognoscerent. Florebat tum ciuitas Attica, post bellum Æerxis, legum suarum beneficio & Themistoclis, Aristidis ac Cimonis sapientia, & virtute, rursus instaurata, ut vere πόλις ἐνάδα & τῶν ἀδελφῶν, & Reipublicæ, legibus, imperio, & omni virtute, gloria & dignitate præstantis exemplum esset. Regebat Rempublicam
consilio.

DE ORIGINE

consilio & authoritate sua PERICLES, annis circiter 24. antequam funestum ciuitati Attica & toti Græciæ bellum Peloponnesiacum exarsisset. Quo ipso tempore etiam, ESDRAS & NEHEMIAS, vera pietate & sapientia præstantes populi Iudaici Duces, qui in aula Persica Artaxerxis longimani una cum Themistocle Atheniensium Duce aliquandiu versati fuerant, ciuitatem Ierosolyma, legibus, ædificijs & armis restituebant & ornabant. Vigebat Athenis Areopagitarum Senatus, quem paulò ante, aduersus Ephialtis conatus seditiosos, iusticia & fortitudine sua Cimon defenderat & conseruarat.

Cum his grauissimarum rerum in Reipublica Attica sapientissimis iudicibus, & inprimis cum PERICLE, viro regenda Reipublicæ peritissimo, colloqui de vniuersa Reipublica, iure, legibus & iudicijs rectissime constituenda, Legati Romanorum potuerunt. Cumq; triennium in hac legatione sua consumserint consentaneum est, eos, non Athenis modò, diu & diligenter omnibus de rebus cum sapientissimis hominibus consulisse, verùm etiam alias Græcorum vrbes, &

LEGVM ROMANORVM.

Et in primis Lacedæmonem, ut Lycurgi instituta penitus considerarent: Et magnæ Græciæ ciuitates, quibus paulò ante Zaleucus Et Charondas, Pythagoræ οὐρανός, leges honestissimas dederant, perlustrasse.

Reuersis autem Legatis, Decemuirè Romæ creati sunt, qui communi consilio Et opera, tum ex patrijs consuetudinibus Et legibus Sacratissimis, quas ne abrogarent discretè à populo cautum erat, tum ex Solonis Et reliquarum ciuitatum Græcarum legibus, certam Et perpetuam iuris vniuersi formam, de omnibus ciuitatis partibus Et utilitatibus, Et eleganti absoluta breuitate componerent: adhibito etiam in consilium Hermodoro Ephesio philosopho, quem Græcum natione Et tunc in Italia exulantem, Romano senatui autorem mittendi in Græciam legatos Et legum inde petendarum fuisse, ex celebri illa Pomponij lege apparet.

Descriptum igitur velut corpus omnium legum Reipublicæ necessariarum, Et consensu senatus ac populi totius comprobatarum, in duodecim Tabulis æreis publicè in foro

DE ORIGINE.

fero curia adfixis, propositum est: anno post exactos Reges sexagesimo, ante natum Christum 446. quas XII, legum tabulas sua adhuc etate, Livius, in immenso illo aliarum super alias aceruatarum legum cumulo fontem omnis publici priuatig, iuris fuisse testatur. Et Cicero de Oratore inquit, Bibliothecas omnium philosophorum & iurisconsultorum, unico illo XII. Tabularum libello, si quis legum fontes & capita viderit, & auctoritatis pondere & utilitatis ubertate superari. Itaq, ut nostri pueri doctrinae Christianae Catechesin memorie mandare coguntur, ita qui Romae ad Rempub. regendam educabantur statim à primis annis has XII. Tabularum leges, ut carmen necessarium, ediscebant. Utinam verò verum dicerent, nec à Cicerone ipso refutarentur, qui leges XII. Tabularum eas ipsas esse somniant, quas Cicero lib. 2. & 3. de legibus recitavit. Durarunt adhuc Romae leges XII. Tabularum, & pro Rostris publice adfixae fuerunt, Diodori Siculi temporibus, qui sub Caesaris Augusti Imperio vixit. Imò Cyprianus adhuc sua etate, sint licet incisaes leges.

LEGVM ROMANARVM.

ges XII. Tabularum & publico ære iure præscripta, tamen inter leges ipsas delinqui, in rer iura ipsa peccari, & innocentiam nec illic, ubi defenditur, conseruari, queritur. Verum nostris temporibus vix quinquaginta legum illarum capita nobis reliqua fecit fortuna, quæ passim ex Cicerone & Pandectis potissimum, & alijs veteribus, exquisita diligentia & iudicio collecta, peculiari commentario explicauit Franciscus Baldeuius.

Promulgatis autem Romæ legibus XII. Tabularum, certæ & solennes actionum formæ, ex ijs compositæ sunt, quibus in disceptandis causis, populus, ius suum iuxta Leges sibi in iudicijs tribui petens, uteretur. Hæ actionum formulæ, una cum factis & legum interpretandarum scientia aliquot annos soli collegio Pontificum, velut singularia mysteria, notæ erant: & ab his populo velut oracula reddebantur: donec tandem Cn Flautus, scriba Appij Claudij, & factos & legum actiones, certo libro descriptas, populo tradidit. Plurimum vero hisce initys seu cunabulis

(ut

DE ORIGINE

(ut Pomponius noster loquitur) Iuris prudentia Romana adiumenti attulit, is, quem Ennius laudavit, Egregie cordatus homo cautus AELIUS Sextus, qui anno urbis 556. Consul fuit, cuius adhuc Alexandri reuerentate, liber extitit, quem Tripartitam inscripserat, propterea quod singulas XII. Tabularum leges ordine trinis capitibus distinctis explicasset, ita ut primum verba legis, deinde eorum interpretationem, tertio legis actionem adiungeret. Hoc Sexto AELIO consule praetor fuit Marcus Cato, vir ingenio, doctrina, virtute, eloquentia & iuris ciuilibus peritia, imprimis excellens, qui non modo libris aditis & Edicto suo, leges XII. Tabularum illustravit, verum etiam in familia sua, velut patrimonium, iuris ciuilibus doctrinam, ad filium & nepotes, iuris scientia praecipue clare transmisit. Soliti erant autem Praetores singulis annis, Edicta, cum Legibus XII. Tabularum congruentia, publice proponere, in quibus, & ius, quod de re quaque dicturi essent, & actionum formulas populo praescribebant. Haec Praetorum Edicta in unum volumen paulatim collecta sunt: ex quo, sua aetate, iuris ciuilibus
cognitio

IURIS ET LEGVM.

Recognitionem peti solitam Cicero ostendit, cum non ex Pratoris Edicto, nec ex XII. Tab. solum, sed penitus ex intima Philosophia hauriendam esse iuris civilis disciplinam monet,

Post Catonem Scauola imprimis legum Romanarum interpretes & custodes fuerunt. Ac à Cicerone & Pomponio nostro celebrantur Publius Mutius pater, & Quintus Mutius Scauola filius & Pontifex maximus, qui L. Crassi oratoris collega fuit in consulatu anno urbis 659. Fuit & alius Q. Scauola Augur horum propinquus, gener Caij Lelij illius sapientis, & socer L. Crassi oratoris, ad quem Cicero scribit se à patre ita deductum esse, ut quò ad liceret & posset, à senis latere nunquam discedere: Eoq; mortuo se ad pontificem Scauolam venisse: Quem eloquentium Iurisperitissimum, & iurisperitorum eloquentissimum passim honorificè prædicat.

Cùm autem hic Q. Mutius Pontifex Scauola cuius etiã opus seu definitionum liber in Pandectis citatur primus ius civile

B

ROMA.

DE ORIGINE

Romanorum antea dissolutum & dispersum
generatim constituerit & digesserit in li-
bros 18. redigendo. optarim equidem cum
collega sui L. Crassi informationem secutum
esse, cuius apud Ciceronem hæc verba recor-
damini. Si aut mihi ipsi facere licuerit, quod
tam diu cogito, aut alius quispiam, aut me
impedito occuparit, aut mortuo effecerit, ut
primum omne ius civile in certa quadam ge-
nera digerat quæ perpauca sunt: Deinde eos-
rundem generum quasi quadam membra
dispertiat: tum propriam cuiusq; vim defis-
initione declaret perfectam artem iuris ci-
uilis habebitis, magis magnam atq; uberem,
quam difficilem, & obscuram. Sed hanc
Crassi methodum ab eo non usurpatam esse
alibi Cicero non obscure significat, cum iuris
ciuilis magnum usum Scæuolæ, artem vero
soli Seruio Sulpitio, qui Ciceronis æqualis &
condiscipulus apud Scæuolam in iure civili
fuerat, tribuit, quod eamqueq; artem didi-
cisset, quæ doceret rem vniuersam tribuere
in partes, latentem explicare definiendo, ob-
scuram explere interpretando, ambigua
primum videre, deinde distinguere, postre-
mo ha-

LEGVM ROMANARVM.

non habere regulam, qua vera & falsa iudicarentur, & qua quibus propositis essent, quaeque non essent consequentia.

Utinam verò nostra aetate iuvenes studiosi hanc artem quasi lucem, ad ea, quae confuse in multis Iurisconsultorum libris digesta, & responsa sunt, adferrent. Sed quod de sua aetate Iurisconsultis Cicero in Topicis queritur, eos Aristotelica vel Dialectica ignorare, idem plurimis nostra aetate accidit: quibus & difficilius & infelicitus, propter huius artis, quae ceterarum artium ianua & clavis est, ignorantiam, iuris studium succedit.

Instituit autem Cicero talem Methodum & summam iuris Romani in aureo illo de Legibus volumine, Quas ex ipsis fontibus legis naturae seu naturali Noticia discernente honesta & turpia, quam Deus ipse mentibus humanis ad imaginem suam condidit inseuit, eruditè & splendide derivat: ac in enumeratione Legum, Decalogi ordinem observat. Apparet autem ex Quintiliano, & fragmentis, quae extant, nec absoluisse

DE ORIGINE

Ciceronem qua instituerat de iure scribere,
nec ea, qua absoluit, ad omnia peruenisse.

Cum ergo subinde nouis legibus, &
disputationibus Iurisconsultorum, Trebatij,
Tiberonis, Alfeni Vari, Auli Oflij, Labeonis
Antistij, Cascellij & aliorum, qui ex Seruij
Sulpitij schola, tanquam ex equo Troiano,
magna copia, profuxerant: & deinde ab
horum discipulis, Ateio Capitone, Labeone
filio, Masurio Sabino, cuius apud Gellium
creberrima mentio fit, Cocceio Nerua, Pro-
culo, Iubentio Celso patre & filio, & ceteris,
Iurisprudentia Romana in immensum cu-
mulata esset: saepe Principes Romani eam ad
certum modum redigere, & ex amplissima
& infinita illa scriptorum copia in certos
paucosq; libros conferre decreuerunt.

Tandem vero Adriani Caesaris aetate,
SALVIVS IVLIANVS Iurisc. exti-
tit, quem summae auctoritatis hominem, &
sublimissimum testem, & praetorij Edicti
perpetui ordinatorem, Iustinianus noster
nominat. Fuit autem proauus (ut id obi-
cer inseram) Didij Iuliani, qui postea impe-
rauit.

LEGVM ROMANORVM,

cauit. Is Iulianus, Prætorum edicta omnia, qua quidem recta & iusta & perpetua iurisdictionis essent, ordine pulcherrimo digessit, & certum quoddam veluti corpus & compendium vniuersæ Iurisprudentiæ Romanæ composuit: Quod EDICTI PERPETVI nomen accepit, & a Diuo Adriano Imp. Senatusq; Romano comprobatum et sanctum est, ut perpetuò deinceps ex eo ius diceretur. Huius Edicti archetypum imitari & sequi in Pandectarum nostrarum compositione Tribonianus postea iussus est.

Quare ad hunc fontem, præcipui, quos nunc habemus, Iuris civilis libri, referuntur. Et imprimis quinquaginta Pandectarum libri, ex Edicto, & commentarijs ad illud antiquorum prudentum, quibus auctoritatem interpretandarum legum Principes Romani tribuerant, descripti sunt.

Inter hos Edicti perpetui seu urbani interpretes primus celebritatem adeptus est CAIVS IURISC. qui Saluio Iuliano Mediolanensi & Imp. Adriano & Antonio σύγγε-
v^o fuit. Huius singularem in tradendis

DE ORGINE

& explicanda iuris doctrina dexteritatem
& perspicuitatem fuisse, ex nostrarum quoque
institutionum proœmio, quas ex Caij patris
summum commentarijs Institutionum & Aure-
orum seu rerum cotidianarum libris septem,
compositas esse, Iustinianus ipse præfatur.
Fuerunt paulò superiores Cato, CELSVS pa-
ter, & filius & Iabolenus Saluij Iuliani præ-
ceptor, & Neratius Priscus, et aliquantò mi-
nores, Vlpus Marcellus, & Serbidius Scauola.
Huius Scauolæ auditor fuit summus ille
PAPINIANS, Iuris asylum, & summi
ingenij interpret. Ex Papiniani Schola, tan-
quam ex angusto & perenni fonte, amplissi-
ma præstantissimorum Iurisconsultorum co-
pia emanauit: quorum familiaritate & con-
silijs Alexander Seuerus assidue usus est. cu-
ius Imp. vitam, ab AElia Lampridio descri-
ptam, & multis insignibus exemplis ac me-
moria dignissimis stipatam, ut diligenter le-
gant adolescentes, amanter eos adhortor.

Octodecim verò Papiniani discipuli præ-
cipue celebrantur, ex quorum libris Pande-
cte iuris nostri collectæ sunt: in quibus (ut
vere Valla iudicat) nescias, utrum diligentia

en gra

IURIS CIVILIS,

an gravitas, prudentia an aequitas, scientia rerum, an orationis dignitas praestet, & maiori laude digna esse videatur: denique quod haec ipsa ita in unoquoque illorum omnia sunt egregia & perfecta, ut vehementer dubites, quem cui preferendum putes.

Primum autem dignitatis locum tunc apud Imp. tenuit Domitius VLP IANVS Tyrius, cuius ad Edictum solummodo, 83. libri extiterunt. Deinde Iulius PAVLVS Patavius, ad solum Edictum libros 80. scripserat, nec quisquam ceterorum, de quibus aliquid memoria posteritatis traditum est, hoc Paulo πολυλογαώτερος & fuit. Sextus POM- PONIUS legum & antiquitatis omnis peritissimus & in extremam usque senectam studiosissimus. Fabius Sabinus, Cato sui temporis dictus est. AELIUS Gordianus, Gordiani Imp. pater. AELIUS Marcianus, Venerabilis Saturninus, Africanus, Florentinus, Alphenus, Callistratus, Herennius Modestinus Vlpiani discipulus. Hermogenianus, Claudius Triphonius, Volusius Metianus, Claudius Venatus, Terentius Clemens, Papyrius Ius- sus &c.

DE ORIGINE.

Horum praestantium virorum ingenijs, sapientia, doctrina, & eloquentia, Ius Romanum, Alexandri Seueri temporibus, excultum & illustratum, ad summa dignitatis fastigium peruenit. Nec ullis deinceps temporibus unquam Iurisprudentia Romana cultior fuit & eruditior. Statim enim postea bellis civilibus & barbararum gentium incursionibus, diuulso imperio, & discordia eorum, qui se pro iuris interpretibus venditabant, omnis ferè memoria veteris & verae Iurisprudentiae Romanae deleta est. Nomina tamen antiquorum prudentum aliquibus nota & in magna auctoritate & religiosa veneratione erant, sed ita, ut religionis pars quadam esset, eos non attingere aut perlustrare.

Fortassè etiam librorum prolixitas & multitudo plerosq; deterruit, sicut & Iustinianus queritur, commentarijs diffusis omnem legum tramitem ita esse confusum, ut in infinitum extendatur & nullius humanae naturae capacitate concludatur. Et si enim Theodosius I. Principum posteriorum
consti-

IVRIS CIVILIS.

constitutiones in unum codicem digessit quod
adhuc extat: tamen antiquorum pruden-
tum libros, Papiniani imprimis, Pauli, Caij,
Ulpiani atq; Modestini scripta generatim
tantum & sine ulla distinctione confirma-
vit & vim legis habere iussit.

Tandem igitur IVSTINIANVS Imp.
inter media bella, hunc dignissimum sapi-
ente & iusto Principe laborem suscepit, &
Iurisprudentia Romanae libros in immen-
sum auctos, ad certum modum redigi, & ex
veterum prudentum libris ad ius Romanum
pertinentibus, pulcherrimum opus & quasi
proprium & sanctissimum iusticiae templum
consecrari, & uniuersae Iuris prudentiae Ro-
manae veluti CORPVS in Quinquaginta
PANDECTARVM libros, iuxta ordi-
nem Edicti perpetui, quod à Saluio IVLI-
ANO ante annos 400. compositum D. He-
drrianus confirmauerat, digeri curauit.

Præcipua autem, in hoc opere elaboran-
do, Cancellarij Triboniani, quem φύσεως
δυνάμει καὶ παιδείᾳ ἐς ἀκρὸν ἐληλυθέντα

B S

Præco-

DE ORIGINE.

Procopius scribit, partes fuerunt. Is collegas habuit, quatuor iuris Professores (quos graecam vocem *ἀδελφοὶ* exprimens imperator, Antecessores nominat,) quorum duo, Theophilus, & Cratinus, Byzantij: Dorothaeus verò & Anatholius Beryti in Syria, ubi celeberrima & florentissima Iuriconsultorium schola, multis annis fuerat, ius civile docuerant.

His undecim causarum Patronos eruditos Imp. adiunxit. A quibus Priscianum etiam, qui eodem tempore Constantinopoli vixit, Grammaticum quidem, sed literarum & antiquitatis omnis arg, etiam iuris Romani veterum prudentum non minus fortasse peritum quam quisquam alius ex eo numero erat, adhibitum esse, crediderim. Ab his igitur XVI. viris, PANDECTAE uniuersae iuris Romani, iuxta ordinem Edicti perpetui (de quo postea, cum de discendi ratione dicendam erit, monebo) collectae, & in titulos certos digestae, & à Iustiniano Imperatore editae & confirmatae sunt, anno à nato Christo 529. anno Imperij Iustiniani septimo, die 10. Decembris. cum paucis diebus ante

de

IVRIS ROMANI.

te, 21 Nouembris, INSTITUTIONIS
Iuris ciuilis, eruditissima methodo & elegan-
ti breuitate, initia & summam totius Iuris-
prudentia ab incipientibus cognoscendam
complectentes, promulgatae essent. Vt autem
in Pandectis, veterum Iurisconsultorum seu
prudentum responsa & interpretationes, ita
in CODICE, Principum Romanorum con-
stitutiones & Rescripta, obseruato in singu-
lis titulis temporum, quibus singuli Princi-
pes vixissent, ordine, per Decemviros de le-
gibus coagmentata ediderat quadriennio an-
te, die 16. Aprilis.

Sed absolutis Pandectis, Codicem quoque
sacrarum constitutionum, antea editum, per
Tribonianum & quatuor collegas relegi &
emendari, & suas etiam constitutiones &
leges conuenientibus titulis, ad perfectarum
constitutionum soliditate adiungi, Iustinia-
nus mandauit. Is Codex ex repetita prae-
lectione, quod alterum IVRIS nostri volu-
men praecipuum est, anno Christi 529. anno
Iustiniani 8 die 29. Decembris, publico Imp.
edicto confirmatus est.

Postre-

DE ORIGINE

Postremo Nouella D. Iustiniani constitutiones 165. accesserunt, quas totius Iuris civilis colophonem & firmamentum merito appellamus.

Cum autem hi libri legum Romanarum, quos uniuersae Iurisdictionis normam, in omnibus totius imperij iudicijs, ad omnem posteritatem, esse, Iustinianus volebat, paucis post Iustinianum annis, in Italia, per Gothos primum, deinde per Longobardos & Francos oppressi & multis seculis ferè sepulti: tandem Lotharij Imp. auctoritate, post annum Christi 1130. rursus in lucem & forum ac iudicia Italia & Germania reuocati essent: Pontifices Romani, quia videbant LEGVM civilium studijs, Imperatorum auctoritatem extolli & armari, metuentes ne sua Tyrānidi recens oppressis Impp. Henrico IIII. & V. confirmata, aliquid decederet: Iuris etiam Pontificij libros, ad imitationem librorum Iuris civilis corpus continentium, colligi mandarunt, & sancierunt. Ac ut Pandectae ex veterum Prudentum & Iurisconsultorum scriptis contextae erant, ita DECREtum Pontificium,
EX VE.

LEGVM ROMANI.

ex veterum conciliorum & Patrum ac scriptorum ecclesiasticorum sententijs, maxima sui parte consutum est, à Gratiano monacho (quem Petri Lombardi fratrem fuisse quidam indicant) & promulgatum à Pontifice, circa annum Christi 1150. Deinde ut in C. Principum Romanorum rescriptis & constitutionibus, ita in Decretalibus 5. libris, Epistole Pontificum Romanorum, distribute sunt, & promulgatae à Gregorio IX. qui ipse in proœmio scribit eas per Raymundum quendam de penna forti, Catalanum capellanum suum, qui magister generalis ordinis predicatorum tertius fuit, compilatas esse. Fuit autem hic Gregorius nonus, qui Fridericum II. Imp. excommunicauit circa annum Christi 1226. Postea, ut in Nouellis constitutionibus Imperator, priora legum volumina partim confirmat, partim corrigit & emendat, partim nouas Leges & decisiones addit: Ita Pontifex Bonifacius VIII. anno Christi 1258. suas & proximorum antecessorum suorum nouas constitutiones in Sexto decretalium, itidem in quinq; libris & eosdem titulos distinctio, colle-

DE IVRIS CANONICI

collegit. Huius successor Clemens V. sedem Pontificiam, in Gallie patriæ suæ urbem Avinionem transtulit, & Vienna concilium celebrauit, circa annum Christi 1310. Huius concilij decreta, itidem in quinq; libros distributa, titulo Clementinarum octennio post, Ioannes XXII qui Ludouicum Bauarum iniustissimis censuris persecutus est, promulgauit. Postremò recentiorum Pontificum constitutiones in Extrauagantium libris quinq;, consarcinate sunt.

Ingens autem pelagus interpretum & scriptorum, commentarios suos, tam iuris ciuilibis, quàm Pontificij, libris assuentium, post Lotharij & Irnerij tempora emerisit. Quorum institutum quia ex diametro Iustiniani conditoris LL. nostrarum voluntati & mandato repugnat, nihil de ijs hoc tempore, dicendum esse iudicauit. Meministis enim verba Imperatoris ex proœmio Digestorum: Nemo nec eorum, qui in presenti iuris peritiã habent, nec qui postea fuerint, audeant commentarios ijsdem legibus annectere, nisi tantum si velint eas in græcam vocem transformare sub eodem ordine, eademq; consequentia,

ORIGINE.

quentia, sub qua voces Romanae posita sunt, hoc quod Graeci $\nu\alpha\tau\alpha\ \mu\acute{o}\delta\alpha\varsigma$ dicunt, & si quibus forsitan per titulorum subtilitatem adnotare maluerint, & ea, quae $\mu\alpha\gamma\alpha\ \pi\iota\tau\lambda\alpha$ nuncupantur, componere. Alias autem legum interpretationes, imò magis peruersiones, eos iactare non concedimus: ne verboritas eorum aliquod legibus nostris adferat ex confusione dedecus: quod & in antiquis eadem perpetui commentatoribus factum est, quibus opus moderate confectum huc atq; illuc in diuisas sententias producentes, in infinitum detraxerunt, ut penè omnem Romanam sanctionem esse confusam cerneret. Quod si non passi sumus, quem admodum posteritatis admittetur vana discordia. Si quid autem tale facere ausi fuerit: ipsi quidem falsitatis rei constituentur, volumina autem eorum omnino corrumpantur.

Ex hac simplici & historica narratione apparet, quae iurisprudentiae nostrae origo extiterit, & per quos viros praecipue exculta & illustrata, & tandem in hos quatuor libros, Pandectas, Codicem, Institutiones, &

DE STUDIO IURIS

& Nouellas, redacta sit: Qui libri, totum
Iurisciuitis & LEGVM Reipublice neces-
sariarum veluti corpus continent, & Nor-
mam qua omnia fere totius Europa iudi-
cia, nec tantum lites rerum priuatarum, de
contractibus, de successione in heredita-
te de poenis delictorum, de forma processus
in cognitione causarum seruanda, verum et-
iam summae deliberationes de maximis res-
bus, de omnibus vinculis pacis & iusticia, de
causis bellorum, de iure defensionis, de fe-
deribus, de coniugijs, de singulorum patri-
monijs & domicilijs tuendis reguntur.

Summo igitur studio & contentione
annitamur, vt hanc Iuris & Legum doctri-
nam, qua totius Reipublice firmamentum
est, recte & solide discamus, vt cognitis ius-
ticia & legum fontibus, vera & salutaria
consilia, Reipublice & priuatis dare possi-
mus. Qua de re vt me ipsum & alios opu-
lentos meos, sine certa via & ordine for-
tassis in studium iuris nostri ingressos com-
monefaciam: pauca adhuc, de vera & utili
Legum nostrarum studia inchoandi ratione
adiuro.

RECTE INCHOANDO.

adiungam. Nec verò Leguleium aliquem
vel proclamatorem aut rabulam hac oratione
mea institutam, qualem in Rhetorum magi-
stro Lucianus describit pragmaticum, nulla
instructum verà & solidà legum doctrina,
sed ex versutorum quorundā formulis tan-
tummodo sapientem, armatum audacia &
impudentia, & vestitu florido, ac famulatio
frequenti sese apud imperitum vulgus ven-
ditantem, & garrulitate ac versutis technis
indoctum iudicem tanquam bubalum nari-
bus trahentem: & cum deliberationibus
& consilijs Principum adhibetur, vel metu
vel seruili assentatione inflectentem senten-
tias, non ad normam Legum diuinarum &
humanarum: sed ad Principum cupiditates:
Quorum Iurisconsultorum sapientia uni-
uersa vno hoc versu comprehenditur, Nempe
cocus domini debet habere gulam.

Qui igitur non inanem *δοξοφίαν* seu
umbram iuris, sed sinceram & solidam le-
gum doctrinam, animo complecti, & verus
Iurisconsultus, seu ut Græci dicunt *πολιτι-
κός*, effici cupiet: sequentes commonefactio-

C

nes

DE STUDIO IURIS

nes & regulas, in primo aditu seu inchoatione studij, & quasi foribus iuris rectè aperiendis sibi non inutiles fore statuat: si modò ingenium doctrina capax, & ad iusticia ac veritatis amorem domestica disciplina assuesfactum, & humanioribus literis seu cognitione linguæ Latinæ ac Græcæ, & Methodi dialecticæ, ac Historiarum mediocri, ad grauiores doctrinas preparatum & excultum, in iuris scholam secum adferet.

Ingenium.

Optandum certè est, omnes, qui futuri sint iurisconsulti, sic natura institutos & comparatos esse, qualem Plato suum πολιτικὸν καὶ Φύλακα πόλεως describit: cum inquit, φύσιν εἰη μνήμων, εὐμαθής, μεγαλοπρεπής, εὐχαρής, φίλος τε καὶ ξυγγενής ἀληθείας, δικαιοσύνης ἀνδρείας, καὶ σωφροσύνης.

Educatio.

Deinde ad iusticiæ & virtutis amorem ac cultum, à teneris annis imbutos & assuesfactos esse, sicut grauisimum scriptorem politicum, Aristotelem, in aditu eius doctrine, scitis monere. Δεῖ τοῖς ἡθεσι ἡχοῦ καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ

RECTE INCHOANDO.

ὅτι ὅλος τῶ πολιτικῶν ἀκροσώμῳ ἰκα-
νός.

Grammatices certè in lingua Latina *Studia.*
& Graeca cognitione mediocri, instructos esse
oportet, qui aliquo cum suo & Reipublica *Lingua.*
fructu in iuris Romani studio versari vo-
lent. Ac nomino Grammaticam, quae vim
& naturam seu significationem verborum,
phrasim, & figurarum sermonis Latini ac
Graeci propriam & nativam intelligit, & in
docendo aut scribendo de rebus propositis,
propria & perspicua oratione, animi sensa
explicare potest.

Cum igitur latino sermone, & quidem *Latina.*
propriissimo ac splendido, leges nostra scri-
pta sint: nec intelligi rectè aut dextrè ser-
mo quicumq;, sine præceptis artium dicendi
& phrasim ac figurarum cognitione possit:
passim etiam Graeca Iurisconsultorum rer: *Graeca.*
sponsa, & Demosthenis, Homeri, Chrysi-
pi, &c. sententias, libris LL. nostrarum in-
sertas, et Necessarias seu Authenticas Iustiniani
omnes, graeco sermone editas: imò fontem
totius iuris nostri, Leges XII tabularum, &
totam Philosophiam, à grecis acceptam esse
C a constet:

DE STUDIO IURIS

constet: manifestum est, Jurisconsulto futuro, Latina & Graecae orationis intelligenda facultatem mediocrem parandam & coniungendam esse.

Dialectica.

Methodus verò Dialectica, cum commune organon sit rectè discendi & docendi quarumcunq; artium materias: profecto etiam Iuris studioso, discendi artem boni & aequi, artificiosa quidem methodo in institutionibus summam comprehendens, sed latissime in vario & immenso causarum & questionum pelago, & infinita litium & controuersiarum forensium varietate se extendentem, necessaria est.

Historia.

Historiarum verò seu antiquitatis Ecclesiae & veterum imperiorum ac Exemplorum cognitio et legibus multum lucis adfert, & saepe in Republica consilium monstrat, & priuatim in animis amorem virtutis accendit & confirmat.

Quicumq; igitur in hoc nostro cœtu, ab his primarum artium rudimentis, quae necessaria superiorum doctrinarum adminicula sunt, non planè imparati, legum doctri-

mane

DE STUDIO

Finis studij iuris. *Studij iuris nostri, in Christianis Scholis &*
Rebus publicis, constituamus, non questum,
vel ambitionem, sed Deum ipsum, seu sapi-
entiam & iusticiam congruentem cum men-
te divina, discernentem bonum & equum,
hoc est, congruens cum regula iusticia, ab ini-
quo & pravo: ut in religionibus, in consilijs
regende Reipublica, in iudicijs forensibus,
in contractibus, & alijs quibuscungq; rerum
privatarum vel publicarum litibus, quæ iu-
sta, vera, recta sint, intelligamus, & probe-
mus ac defendamus: Iniusta verò & prava,
hoc est, cum regula mentis divina, in LL. di-
vinis & humanis pugnantiâ detestemur &
fugiamus: atq; ita non solum professione ac
titulo, verumetiam vita & moribus, Sacer-
dotes boni & equi, & iuris divini ac humanè
antistites, efficiamur, sicut Ulpianus noster
grauissimè loquitur. Qui iurisprudentiam
ipsam definit esse legum diuinarum & hu-
manarum scientiam. Et Plato Νομοθεσία
suam ab inuocatione Dei orditur, & de fine
illius sanctissimè admonet, Ευσέβειαν εἶναι
σκοπὴν, ἧδὲ σοχάζεσθαι τὸν νομοθετῆντα.

Semper

IURIS.

Semper itaq; in iuris studio, ad hunc scopum, & ad mentem seu legem diuinam, cuius noticia discernens recta & praua, natura nostra diuinitus insita, & legum nostrarum fons est, respiciamus. Hunc fontem legum naturæ, cum Philosophia pars ea quam ἡ φύσις καὶ πολιτικὴ nominant, aperiat, & erudite explicet, ac quomodo riuus legum humanarum, partim demonstrationibus, partim honestissimis & probabilibus rationibus, inde deducantur, ostendat: totam iurisprudentiæ nostræ doctrinam, monstratis illius fontibus primis, luce sua illustrat, & intellectu faciliorem reddit, ac veluti munimentum ac propugnaculum est legum ciuiliū, quarum principia & rationes, quæ sunt anima legum, ex iure naturæ deriuantur.

Philosophia
moralis.

Quare singulari cura & attentione, iuris Tyrones, & Ciceronis libros de Legibus, qui originem iuris vniuersi ex natura mentis humane ad imaginem Dei conditæ & distinctione iustorum & iniustorum illustrata, eruditissime detexit: (Cuius exemplum Connanus in exordio aurei illius sui ff operis feliciter

ETHICA

feliciter imitatus est) & Aristotelis Ethica, ac in his quintum imprimis librum, addita D. Philippi enarratione utilissima, cognoscant.

Platonis etiam Leges & Aristotelis politica adiungant, qui volent. Nec existiment se, cum à Ciceronis vel Aristotelis lectione ad Iurisperitorum doctrinam accedunt, in novum planè orbem venire, sed ferè eandem doctrinam de legibus utrobique tradi. & fontes planè eosdem esse sciant, videlicet legem naturæ insitam, cuius summa in Decalogo comprehensa, & in Philosophia morali explicata est: sicut iuris nostri antistites, Pomponium, Paulum, Martianum & alios, in ipso Pandectarum vestibulo, sententias Philosophorum, Theophrasti, Chrysippi & oratoris Demosthenis, alibi etiam Aristotelis, Platonis & Ciceronis, ad verbum recitare videmus.

Cum igitur Ethicæ doctrinæ elementa, adolescens mediocriter didicerit, tum se in vestibulum iurisprudentiæ iam peruenisse, & fores totius doctrinæ statim & rectè se ingredi deinceps posse statuat.

Sic

INSTITUTIONES.

Sic igitur hæc de studio iuris rectè in-
choanda commonefactio. Vt in omnibus ar-
tibus, initio breuem $\epsilon\pi\omicron\tau\omicron\upsilon\pi\acute{\omega}\sigma\omicron\upsilon$ totius do-
ctrinae, certa ratione & methodo in paucos
locos, qui eruditis definitionibus & partiti-
onibus illustrentur, distributam proponi di-
scipulis necesse est: Ita IURIS civilis
studium ingressurus, sciat, Quatuor IN-
STITUTIONVM libros, artificioso ordi-
ne initia & summam doctrinae iuris expli-
cantes, diligenter & accurate sibi cognosce-
ndos, & tantisper legendos ac relegendos esse,
donec tota illa series & epitome locorum do-
ctrinae iuris, ad quos ampliss: & immensum
pelagus legum & disputationum forensium,
tanquam ad suas metas, aptè & dextrè re-
ferri potest, penitus intellectu & memoria
suerit comprehensa.

Vtinam verò in Academijs omnibus,
aliqui institutionum Doctores essent, qui ad
tyronum iuris utilitatem & captum se des-
mittentes, initio Grammatica & Dialecti-
ca, ut sic nominem, hoc est simplicissima &
breui indicatione ordinis ac methodi loco-

C. S. RUM

INSTITV-

rum doctrina iuris, artificiosissime in institu-
tionibus contexta, (Tametsi hanc etiam
sine Doctoris opera, diligens & attentus le-
ctor per se ipse animadvertere facile potest)
deinde obscuriorum & propriarum huius
artis vocum, & Historiarum, quae ad titu-
los aliquot & citationes veterum legum in-
telligendas necessariae sunt, explanatione,
Institutiones illustrarent & paucis mensibus
finirent.

Quibus verò talis Praeceptoris copia non
dabitur, hi per se ipsi Institutiones diligen-
ter & accuratè, aliquoties perlegant: & in
secunda lectione eruditum aliquem earum
interpretem, ut Franciscum Baldurnum, vel
Hotomannum, adiungant.

In primis verò artificiosissimum ordi-
nem & methodum obseruent, qua IUSTINE-
ANVS in hoc libello uniuersam Iurisciui-
lis doctrinam eruditè συλατοποιεί, καὶ ὡς
μίαν συνόλην ἀγεί: dum à Iuris & legum
definitione & diuisione exorsus, Iurispru-
dentiam totam in tres partes seu locos prin-
cipales distribuit, cum omne Ius, vel ad
P E R

T I O N E S.

PERSONAS, vel ad RES, vel ad ACTIONES seu IUDICIA pertinere ostendit: ac deinceps eo ordine, quo proposuit, singulas partes euoluit & explicat.

Ac in primo libro PERSONARVM discrimina tria, & conditiones ac officia liberorum & Seruorum, Parentum & Filiorum, Tutorum, & Pupillorum, Curatorum & aduultorum pertractat.

In secundo & tertio libro, de RERVM dominijs iustè acquirendis & precipuis earum speciebus explicat: Quæ partim corporales sunt, partim incorporales, ut, Seruitutes prædiorum, Vsus fructus, Vsus, Hereditas ex Testamento, vel ab intestato obueniens, Obligationes ad certum aliquid præstandum vel luendum vel ex Contractibus, vel Delictis personarum existentes. Quæ materia, Contractuum præcipuè inter viuos, & Successionum in bonis defunctorum, & pœnarum in delinquentes &c. magnam & difficillimam iuris nostri partem occupant, & in foro & praxi nostræ ætate potissimum agitantur. Itaque ijs rectè cognitis, aditus faciliior ad plerarumq; contro-

INSTITUTIONES

controuersiarum forensium dijudicationem aperitur. Quartus liber initia doctrinae de Iudicijs civilibus, Praetorijs, & criminalibus, seu de Actionibus complectitur, Quae sunt ministrae & executrices iuris Personarum et Rerum, & ad finem iurisprudentiae & iusticiae obtinendum potissimum directae sunt, ut videlicet ius suum cuique iuxta leges à iudice tribuatur.

Hac singularum partium distributione & serie considerata, facile ingeniosus aliquis, Institutiones, mediocri adhibita diligentia: totus memoria complectetur & ad verbum ediscet. Quibus veluti *Προοίμιον* primi huius rudimenti studiorum iuris, adiungere Titulos de Regulis iuris, & de verborum significationibus, addita Alciati explanatione eruditissima poterit.

Cum hoc modo *Ψαγωγή* & summa doctrinae iuris, animo & memoria penitus comprehensa & infixata fuerit: tum in ipsa pene tralia iurisprudentia tandem ingrediendum, & **PANDECTARVM**, quae
viii

PANDECTAE. 341

universam aequi & boni scientiam, & integrum Iuris civilis corpus continent, lectio sit. Scipienda, & ex ipso fonte, non ex sordidis aliorum rivulis, Legum sapientia haurienda est. Nam hunc discendi Iuris ordinem Imperator ipse in proœmio Pandectarum prescripsit.

Vt autem Theologiae studiosos plerosq; videmus, locos communes tantum & catechismum discere: ac commentarijs & acervis dictatorum colligendis multo plus temporis quam textui sacrarum literarum, quæ sunt unicus & solus, veræ de Deo doctrinae fons limpidissimus, tribuere: ita dolendum est plerosq; iurisciulis studio deditos, ex interpretum lacunis potius quam ex Textuum fontibus, iuris latices libare. Imò multos iuris Doctores eximios perhiberi velle, qui toto vitæ suæ tempore, ne semel quidem Textus librorum iuris ordine perlegerunt.

Quicumq; igitur veram & solidam legum doctrinam animo complecti cupiet: IS TEXTUS legum, ac præcipue pandectarum uniuersæ iuris nostri, diligenter & attentè cognoscat, & nocturna ac diurna manu verset.

Opus

DE STUDIO IURIS

Opus est autem ingrediendi amplissimum illum iuris, non quidem labyrinthum, sed thesaurum, plurimarum & diuersissimarum rerum capacissimum, duce aliquo & via monstratore: qui Methodum & seriem operis, admirando & pulcherrimo ordine contextam, ostendat: & singulorum Titulorum, eo, quo descripti sunt, ordine, summas seu explicationes breuissimas, vel ad locos methodi dialecticae, vel ad Edicti verba relatas, initio Tyronibus Iuris proponat. Nam, ut in priori mea Orationis parte monui, Dispositio Titulorum in Pandectis, ad Edicti perpetui, à Saluio Iuliano compositi, seriem accommodata est. In quo post breuiter delibata iuris principia, & Personarum ac Rerum diuisiones, Iudicia & Actiones precipue, hoc est, quomodo in iudicio agi & suum cuique tribui in singulis causis deberet, ordine recitatae sunt.

Itaque in Pandectis etiam, Titulorum & legum omnium ordo, ad rationem iudiciorum & fori, & actionum seriem, directus est, magis, quam ad Isagogicam illam rerum natura

RECTE INCHOANDO.

natura cognatarum explicationem coniungit
Etiam, quae in institutionibus seruata est.
Scitis autem Imperatorem ipsum, Pandectarum
corpus totum, in septem membra parti-
ri. Ex quibus PRIMVM & πρῶτα, hoc
est, prima iuris & iudiciorum principia &
elementa continet. Nam post iuris & le-
gum, & obiectorum iuris, videlicet, Perso-
narum & rerum diuisiones, primis octo ti-
tulis absolutas, statim Preparatoria iudicio-
rum ac fori exponuntur: de Iudicibus &
Magistratibus ad quos Iurisdictio pertinet:
de aduersario, permissu iudicis, in ius vocan-
do: de edenda actione: de ijs, quae edita
actione ante litis contestationem incidere
solent, videlicet de pactis & transactioni-
bus, de postulationibus pro se, vel alio, de re-
stitutionibus in integrum, de compromissis
in arbitros. His iudiciorum preparatorijs ab-
solutis, ipsa iudicia & actiones omnes, qui-
bus & res ipsae de quibus disceptatur & iura
omnia continentur, ordine Imperator expo-
nit. Cum autem iudicia omnia, vel ciuilia sint,
vel Praetoria, vel criminalia: & ciuiles actio-
nes, vel è rebus ipsis aut facto aliquo, sine
ullo

DE STUDIO IVRIS

illo personarum contractu precedente, existant: vel ex conventionibus & negocijs hominum inter ipsos habitis, aut de rebus credendis vel permutandis, aut de Personis per nuptias copulandis, vel tuendis, aut Testamentis mortuorum, emergant: Iudicia etiam & actiones civiles hoc ordine in Pandectis exposita sunt, ut **SECUNDA** pars pandectarum, iudicia Realia, quas vindicationes nominant, & quedam personalia, quae non ex contractu aut maleficio sed facto culpa paene existunt, & quedam ex his mista septem libris complectatur. **TERTIA** pars à libro XII. usq; ad finem decimi noni, **IUDICIA** rerum creditarum & **CONTRACTIVAM** naturas fusissimè exponat. **QUARTA**, proximis libris octo, de Pignoribus, Evictione, usuris, & alijs rebus materiae contractuum annexis, deinde iura coniugiorum, dotium & Tutelarum explicet. **QUINTA** à libro 28. usq; ad finem 36. De Testamentis, Legatis & Fidei commissis. **SEXTA**, Possessiones bonorum & interdicta, libris 8. **SEPTIMA**, Stipulationes, iudicia criminalia, Appellationes, iudicia

DE STUDIO IVRIS.

dicia extra ordinaria, & postremo velut
αἰακὸς Καλάωσι iuris, expositis verborum
significationibus, & rerum omnium regulis,
complectatur.

Quod si Doctoris perspicua & simplici
breuitate, Titulorum in ff. seriem & sum-
mas methodice explicantis, copia non pra-
beatur: tum Matthaei Wesenbecij in omnes
30 ff. libros Paratitla eruditissima, vel Ioa-
chimi Hopperij ad Pandectas iuris civilis
commentarios breuissimos et vere methodicos,
lectioni Pandectarum studiosi adiungant.
Poterunt & Budaei annotationes & Alciati
parerga & disputationes, ad veterum in ff.
& C. legum verba & phrasas recte intelli-
gendas, & restituendam in multis locis le-
ctionem corruptam, utiliter adhibere.

Cum hoc modo semel aut bis perlectus
fuerit Pandectarum Textus, altera deinde
cura sit, ut in singulis Titulis seu locis com-
munibus iuris, Leges quae sine magna metho-
di cura, ut apparet, congestae sunt: in locos
methodi Dialectica, Definitiones, Divisio-

D

nes,

DE STUDIO IURIS

nes, Causas efficientes, Materiam, Formam, Fines, Effectus seu Actiones inde orientes & singularum cognata & pugnancia, Studiosi digerant.

Deinde Codicis etiam libros XII. in quibus ad eosdem Titulos, principum Romanorum constitutiones, non methodi sed temporis ratione tantummodo habita, distributa sunt, & Nouellas Iustiniani constitutiones, Studiosi legant: & tum ex hisce libris, tum ex iure Canonico etiam, precipua legum capita, ad locos, methodi sub titulis ff. convenientibus reponant. Ita integram ferè & perfectam praeceptorum iurisciuis doctrinam, magis amplam atq; uberem, quam difficilem & obscuram, Studiosi *συνατομίαν*, & intelligentia ac memoria complecti, & ex vniuersalibus hisce praeceptis, exercitatione assidua, & usu, qui artium magister est, accedente, singularia etiam negocia iudicare rectius poterunt.

Quare hac summa & methodo vniuersalium iuris praeceptorum mediocriter degustata, in eo potissimum elaboret iuris studiosus, ut se praestanti alicui, & usu perito iuris consulto, interiore etiam & domestica fami-

RECTE INCHOANDO.

familiaritate adiungat, cuius iudicia de con-
trouersijs singularibus, & legum applicatio-
nes, & processum in actionibus & iudicijs,
diligenter & accuratè obseruet & imitetur.
Atq; in hac potissimum parte studij iuris in
forum atq; usum proferendi, magno adiu-
mento & presidio est Guilelmi Durandi epi-
scopi Mirnatensis, quem Speculatorem vul-
go nominant Liber, in quo corpus doctrinae
Iuris mediocri ordine distributum in lucem
atq; aciem iudiciorum & fori producere do-
cet.

Sed non tantum in litibus & causis for-
ensibus agendis, verum multo magis in
docendo & interpretando iure, in constitu-
endis vel reformandis iudicijs, in regendis
consilijs maximarum deliberationum in to-
ta Republica, Iurisconsulti eximij doctrina,
fides, sapientia, iusticia, fortitudo & indu-
stria lucebit & conspicietur. Itaq; ad haec
maximarum rerum consilia gubernanda,
studiosi, se, vera Dei inuocatione, & dili-
gentia in Iuris diuini ac humani doctrina
rectè & solidè discenda, & amore veritatis
ac iusticia ceterarum virtutum ornamentis,
preparent.

DĒ STUDIO IVRIS.

Cum autem de inchoatione tantum & primo ingressu studij iuris recte instituen- do, me dicturum esse proposuerim. finem di- cendi hoc in loco faciam. Et à præptori- bus nostris, tanquam ab artificibus doctrinæ iuris, reuerenter peto, ut quæ in hac iuuenili & tenui adumbratione initiorum studij iu- ris deesse, vel minus commode & dextre à me tradita esse censebunt, comiter emen- dent: & tum ingrediendi huius studij vi- am planiorem & rectiorem, Tyronibus iuris auidè eam sibi monstrari petentibus, ostend- ant: tum verò ex ædificationem integram & fastigium totius doctrinæ, in rudis hac mea delineatione omissum, benigne adiungant.

D I X I.

CHRONOLOGIA

BREVIS IVRIS PRV-

dentia Romanæ: & Legumlatorum seu magistratum ac Iuriconsultorum illustrium, & Romanorum Cæsarium, quorum leges in Codice collectæ sunt, successio: lucem adferens L. ij.

ff. de origine Iuris & totius Codici.

Anno mundi. | Ante Christum.

3212.

750. Vrbs ROMA, à Romulo condita, & religione, legibus, senatu, curijs, præsijs & armis munita est, Livijs lib. 1.

Leges à Romulo latas recitat Dionysius Halicar. lib. 2.

3250.

NUMA Pompilius omnis divini & humani Iurisconsultissimus, urbem novam, iure, legibusq; ac moribus de integro condidit, ac Iuris Pontificij autor præcipuus extitit, Livius lib. 3.

Anno
mundi.

CHRONOLOGIA

- us lib. 1. Plutarchus in vita Numae. Dionys lib 2. Fuit σύζυγος
v. Manassis regis Iuda.
3923. TULLVS Hostilius, Albam diruit.
3325. Arcus Martius, nepos Numae ex filia, ius Fecialium descripsit.
3349. Tarquinius Priscus Demarati Corinthij filius.
Huius temporibus Ierosolyma eversa, & Iudaei, in Babylonem abducti sunt.
3387. Seruius TULLIVS, Leges de contractibus, de censu civium, & alias multas & honestissimas tulit. Quas Dionys Hal. lib. 4 copiose exponit.
- SOLON Atheniensibus Leges tulit, quas legati Romani post annos 130. descripserunt.
3421. Tarquinius Superbus tempore Cyri & Cambysis.
Sex. Papyrius, Leges Regias in unum librum composuit, qui Ius Papyrianum vocatur. Quod
citas

Anno
mundi.

IVRIS ROMANAE.

citatur ff. de verb. sign. L. 144.

& à Macrobio lib. 13. cap. 11.

3456.

Exactis Regibus (anno 1), Darij
Hystaspis) CONSULES pri-
mi Romæ constituti, & Lege Tri-
bunitia Iunij Bruti, Tribuni ce-
lerum (Nam Tribuni Plebis
tunc nondum fuerunt) Imperi-
um Regium, & Leges, quæ ad il-
lud stabiliendū spectabant, ab-
rogatae sunt. Sed cetera Romuli,
Numa, & Seruij regum Leges,
Reipublica utiles, restituta &
confirmatae sunt. Dionys. lib. 5.

3464

Dictator, primus Romæ circa hæc
tempore creatus est.

LEGES SACRATAE à populo, qui
in sacrū montem secesserat, la-
tae, & TRIBUNI PLEBIS pri-
mum creati sunt. Livius lib. 2.
Dionys. lib. 7.

Eodem tempore AEdiles ex Ple-
be duo constituti sunt.

3511.

Tres Legati Athenas missi sunt,
vt inclytas Solonis Leges
describerent, & aliarum

D 4

Græcia

Anno
mundi.

CHRONOLOGIA.

Græcia ciuitatum instituta,
mores, iuraq; cognoscerent.
anno post electos Reges 55.
cum Pericles ciuitatem Atti-
cam tunc florentem guberna-
ret, annis 24. ante initium
Belli Peloponesiaci.

3514.

LEGES X. TABULARVM,
Fons omnis publici priuatiq;
Iuris Romani, à Decemuiris,
Appio Claudio, & ceteris,
perlatæ sunt.

3516.

Biennio post due tabule adiectæ
sunt, anno ante Christum 446.
anno urbis Romæ. 305. anno
post electos Reges 60.

3521.

CENSORES primùm consti-
tuti sunt.

3557.

Quæstores ex plebe primùm cre-
ati sunt Linius lib. 9.

3576.

Roma à Gallis capta, per Camil-
lum liberata est, anno 19. post
Athenas à Lysandro captas.

1820

Anno
mundi.

IURISPR. ROMANAE:

3600.

389. RABULON, qui in ur-
be diceret. & Aediles Cuiu-
les primum Roma creati sunt.
Liuius lib. 7.

3634.

ALEXANDER MAGNVS,
Babylone capta, Monarchi-
am Persicam destruxit.

3653.

442. Appius Claudius pronepos
Decemviri, Iuris & eloquen-
tia consultiss. (lib. 10. Liuij,
pag. 228. 232.) Censor viam
Appiam stravit, & aquam
Claudiam induxit, Liuius lib.
9. pag. 212.

447. Consul i fuit, pag. 219. COS.
II. lib. 10. pag. 228. 229. Liuij.

3661.

450. Cn. Flavius. scriba Appij
Claudij, Ius civile repositum
in penetralibus Pontificum
euulgavit: Fastosq; circa fo-
rum in Albo proposuit, ut
quando & quomodo lege agi
posset, sciretur. Liuius lib. 9.

D S. in fe-

Anno
mundi.

CHRONOLOGIA

in fine. Cicero pro Murena.

Eodem tempore Fabius Pictor, Historia Romana scriptor vixit, quem Livius sapientissime laudat.

453. Lex Valeria, ne quis civem Romanum, qui provocasset, virgis caderet, aut necaret: renovata.

3683.

471. Bellum cum Pyrrho rege Epirotarum, quem in urbem non recipiendum esse Appius Claudius suadit. lib. 12. Livij.

3684.

473. Tib. Coruncanus, qui Romae primus publice Ius civile professus est, COS. fuit tempore Ptol. Philadelphi.

3700.

Primi belli Punici initium, quod 23. annos duravit.

3696.

485. P. Sempronius, quem P. R. σσφον appellavit, COS. fuit.

3711.

500. Tib. Coruncanius, Pontifex Max. à plebe creatur, tempore Ptol. Philad. Livius lib. 18. Cicero lib. 3 de Orat.

536

Anno
mundi.

IURISPR. ROMAN.

3747.

556. Q. Fabius ad Carthaginenses legatus missus est anno 1. belli Punici secundi.

3767.

556. Egregie cordatus homo catus AELIUS Sextus author Triperitæ, COS. fuit, triennio post fratrem P. AELIUM.

3744.

Publius Atilius, seu potius L. ACILIUS, quæ Cicero in Lælio sapientem appellatum esse dicit, quia prudens in iure civile putabatur.

3781.

565. Scipio Nafica Iurisc. vir optimus à senatu appellatus (Livijs lib. 29.) Scipionis Africani patrueles. COS. fuit. Livijs lib. 36.

570 M. Cato, princeps, Portia familia, Iuris peritissimus, Censor fuit, Livijs lib. 39.

Huius filius etiam libros de iure civili egregios reliquit, teste Gellio.

3791.

580 P. Mutius Scæuola, COS. & Pontif. Max. qui decem libellis Ius civile fundavit, Huius meminit Cicero in Topicis.

Anno
mundi.

CHRONOLOGIA.

3816.

605. M. Manilius Iurisconsultus
COS. fuit anno 1. Tertij belli
Punici. Huius M. Manilij
meminit Cicero de Oratore li-
bro 1. & 3. do cla. Ora.

D. Bruti Praetorij libellorum Iuris
civilis trium initia recitat Ci-
cero lib. 2. de Orat.

3860.

649. P. Rutilius Rufus Iuriscō.
vir doctus & Graecis literis
eruditus, COS. fuit. Cicero
de cla. Ora. Caij Marij legas-
rus in Asia fuit, postea iniuste
damnatus in exilium iuit.

Q. Aelius Tubero, Stoicus ille
Panetij auditor, qui in publico
epulo lectulos ligneos pellibus
hedinis stravit & vasa samia
apposuit: Quam frugalita-
tem Seneca laudat, Cicero pro
Murena irridet.

Coelius Antipater Iurisc. & hi-
storiae scriptor.

3860.

L. Licinius CRASSVS, eloquen-
tium Iuris peritissimus COS.
fuit. Q. Muo

Anno
mundi.

IURISP. ROMAN.

Q. Mutius Scaevola Iurisperitorum
eloquentissimus. L. Crassi in
Consulatu collega fuit. Vide
Ciceronem de claris Oratori-
bus. & lib. 1. de Orato.

Aquilus Gallus & Lucilius Bal-
bus, Q. Scaevola auditores, &
Cicerone, de cla: Ora in Offi-
cijs, Topicis & alibi celebra-
tur. Praeceptores fuerunt.

3914.

703. SERVII SVLPITII

Iurisc. qui COS. fuit biennio
ante initium belli civilis. Hu-
ic scriptae sunt aliquot Cicero-
nis Epistola lib. 4. & Epicedi-
on insigne Philipp. 9. Obijt au-
tem in legatione ad Muti-
nam anno primo Augusti.

CICERO de LEGIBVS libros
circa haec tempora inchoavit.

3922.

711. TREBATIVS, cui Topica Ci-
cero inscripsit, Augusto Casa-
ri postea familiaris fuit.

Aulus

Anno
Christi.

3.

CHRONOLOGIA

Aulus Casellus, Q. Mutij Scaevola auditor, cuius in Oratione Ciceronis pro Cornelio Balbo mentionem fieri existimo.

Q. Tubero, gener Scruvii, Sulpitij, accusatur Q. Ligarij, quem Cicero defendit, Iuris publici & privati doctissimus habitus est.

3.

Alphenus Varus, Sulpitij auditor, COS. fuit anno 44. Augusti.

Aulus Ofilius de LL. vicesima hereditatum, & de Iurisdictione primus conscripsit. Et dictum Praetoris primus diligenter composuit.

Labeo Antistius pater.

Cinna & Namula citantur ff. de condit. & Demonst. L. Quibus diebus.

Ateius Capito, A. Ofilij auditor, in his, quae ei tradita erant, perseveravit. COS. sub Augusto, & Tiberio Imp. familiaris.

Labeo Antistius filius, fiducia ingenij & doctrinae plurima innovavit.

TEM.

Anno
Christi.
10.

IVRISCON. ILLUSTRIVM.

TEMPORE TIBERIJ
Caesaris.

Masurius Sabinus
Capitonis audi-
tor, cuius saepe me-
minit Gellius.

Corceius *NERVA*
Labeonis auditor, Ti-
berio Caesari familia-
ris. Cornelius Tacitus
lib. 4. 5.

32.
C. Cassius Longi-
nus COS. natus
ex nepte Seruij
Sulpitij. Postea
pulsus à Nerone,
à Vespasiano re-
uocatus est. Ab
hoc Cassianorum
secta extitit.

PROCV- *NERVA*
LVS a quo filius.
Proculiani.

Pegasus praefectus
urbis sub Vespasiano.

Iubentius *CELSVS*
pater.

72.
Caelius Sabinus tē-
pore Vespasiani
Caesaris.

Iub. Celsus Nera-
tius
filius COS. Priscus.
anno Chri-
sti 115 &
132.

100.
Priscus Iabolenus
praceptor Saluij
Iuliani à Vespas.
vsq; ad Antonini
ij tempora.

219.

D. HADRIANVS
Imp. Augustus.

SAL-

Anno
Christi.

IURISC. ILLVSTR.

130.

SALVIUS IULIANVS composuit EDICTVM PERPETVVM, quod D. Hadrianus Imp. confirmavit, ut perpetuò deinceps ex illo ius diceretur. Ad cuius edicti archetypum PANDECTAE Iuris nostri digestae sunt. Fuit consiliarius Adriani, Antonini Pij & Philosophi Impp.

131.

Imp. ANTONIVS PIVS A Συγγεγονοι ipsi fuerunt. CAIVS Iurisc. insignis, ad Edictum & in leges XII Tabul. & Aureorum seu rerum cotidianarum & institutionum libri saepissime in Pandectis laudantur.

Aurimius Valens.

TERTVLLIANVS, à quo S. C. Terryllianum appellatur.

Vlpus Marcellus.

132.

DIVI Fratres M. ANTONIVS & L. VERVS Impp. A.

Serbio

Anno
Christi.

IURISC. ILLVSR.

- Scribanius Cæuola, *consiliarius*
M. Antonini Philosophi,
Præceptor Papiniani.
194. Imp. AELIUS PERTINAX.
195. SEVERVS & Antoninus Ca-
racalla.
200. PAPINIANVS *summi ingenij*
& doctrina iurisconsultus,
Cancellarius Seueri Imp.
213. Imp. ANTONINUS CARACALLA.
221. Imp. HELIOGABALUS A.
225. Imp. ALEXANDER SE-
VERVS A.
230. Huic Alexandro Seuero fa-
miliares fuerunt, iurisconsul-
ti, Papiniani discipuli.
- VLP. IANVS Tyrius cancellarius.
Iul. PAVLVS Patavinus.
Sex. Pomponius, Modestinus, Cal-
listratus, Saturninus, Marti-
anus, AEmilius Macer. &c.
238. Imp. IULIUS MAXIMINVS A.
241. Imp. GORDIANUS A.
247. Imp. PHILIPPVS A.
252. Imp. DECIVS A.

E Anno

Anno
Christi.

CHRONOLOGIA.

254. *Impp.* GALLVS & VOLV-
SIANVS AA.
256. *Impp.* Valerianus & Gallienus
AA.
261. *Impp.* Gallienus & Valerianus
iunior, *patre à Persis capto*,
271. *Imp.* Claudius A. (AA.)
273. *Imp.* Aurelianus A.
280. *Imp.* Probus A.
286. *Imppp.* Carus, Carinus & Nu-
merianus AAA.
287. *Impp.* Carinus & Numerianus
AA.
288. *Imp.* DIOCLETIANVS A.
289. *Impp.* Diocletianus & Maximianus
AA. & CC.
307. *Impp.* Constantius & Maximianus
Galenus, AA.
310. *Imp.* CONSTANTINVS
magnus A.
341. *Imppp.* Constantinus Iunior,
Constantius & Constans
AAA.
344. *Impp.* Constantius & Constans
AA.

Anno

Anno
Christi.

IMPERATORVM, QVORVM
constitutiones in Codice
extant.

-
354. Imp. Constantius solus.
366. Imp. Iulianus C.
367. Imp. Iouinianus A.
368. Impp. Valentinianus & Va-
lens AA.
372. Imppp. Valentinianus, Valens,
& Gratianus AAA.
379. Imppp. Valens, Gratianus & Va-
lentinianus II. AAA.
382. Impp. Gratianus & Valentinia-
nus II. AA.
383. Imppp. Gratianus, Valentinia-
nus & THEODOSIVS
AAA.
387. Imppp. Valentinianus Theodo-
sius & Arcadius AAA.
395. Impp. Theodosius & Arcadius
AA.
397. Imppp. Theodosius, Arcadius &
Honorius AAA.
400. Impp. Arcadius & Honorius
AA.
412. Impp. Honorius & THEO-
DOSE

Anno
Christi.

CHRONOLOGIA.

THEODOSIUS Junior A A.

Hic est Theodosius, qui Constitutiones principum Romanorum in unum Codicem collegit, qui adhuc extat.

428.

Imp. Theodosius junior & Valentinianus III. A A.

454.

Imp. Valentinianus III. Martianus A A.

459.

Imp. Martianus solus.

461.

Imp. Leo A.

471.

Imp. Leo & Anthemius A A.

478.

Imp. Leo junior & Zeno, qui Theodoricum Veronensem in Italiam misit.

494.

Imp. Anastasius A.

521.

Imp. Iustinus A.

528.

Imp. Iustinus & Iustinianus A A.

529.

Imp. Iustinianus Augustus solus.

530.

3. Codex Constitutionum Iuris, seu Rescriptorum principalium à Iustiniano editus, 16.

Cal.

Anno
Christi.

IMPERA

Cal. May, qui non amplius
extat.

535.

4. **IUSTINIANVS** mandas
Triboniano, & collegis ipsis
Theophilo, Professore iu-
ris in schola Byzantina, Do-
rotheo Professore in vbe Be-
ryto, & ceteris XVI, viris,
ut omne ius Romanum, ex ve-
terum Prudentum libris, iux-
ta ordinem Edicti perpetui, à
Saluto Iuliano olim composi-
ta, in vnum corpus digerant.

534.

7. **AFFRICA**, quam Vandalæ
tenuerant, à Belisario Iustini-
ani Duce recepta est.

PANDECTAE Iurisciuis ab-
soluta & edita sunt, die 16. De-
cembri.

INSTITUTIONES Iuris ci-
uis edita & confirmata sunt
paucis diebus ante 21. No-
uembri.

S. CO-

Anno
Christi.

835.

CHRONOL.

8. CODEX Constitutionum
Principalium, ex repetita pra-
lectione, promulgatus est die
29. Decembris.

836.

9. NOVELLAE Constitu-
tiones prima 2. 3. & sequentes
vsq; ad 16. editae.

Reliquas Nouellas & alias res
Iustiniani praecipuas in quos an-
nos inciderint, Chronologia an-
norum mundi, Herodotea à me
adiuncta ostendit.

FINIS.

una
ra-
die

itu-
tes

res
an-
n-
me

976 1846

f

ULB Halle 3
004 786 05X

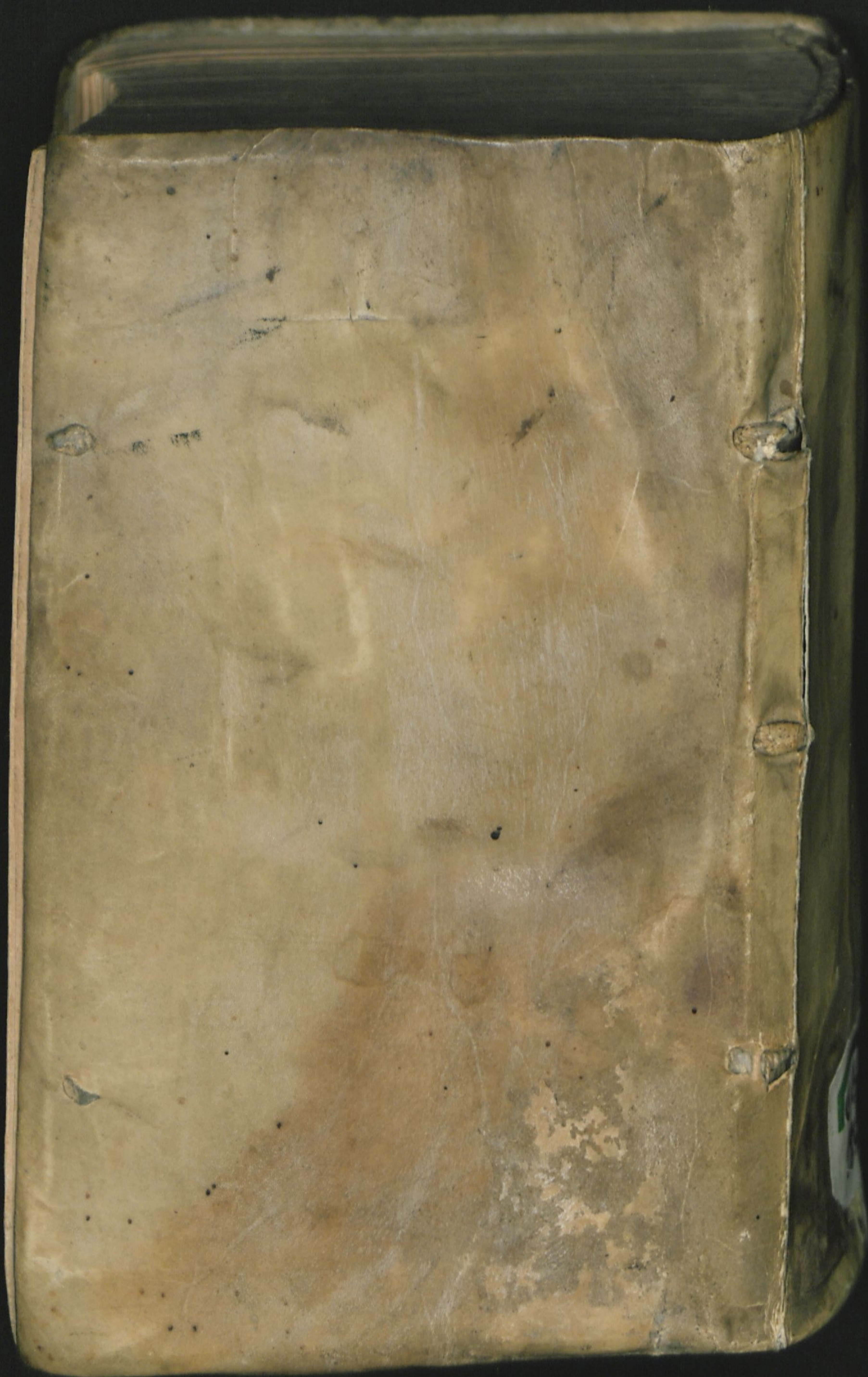

Sb1

1846

Handwritten red text on the left edge of the page, partially obscured and difficult to read.

DE
IVRISPRVDEN-
TIAE ROMANAE ORI-
gine & Studio Iuris rectè
inchoando,
ORATIO
*Cuidam Iuris studioso olim
prescripta*
DAVIDE CHYTRÆO.

*Excusa typis heredum Iohan-
nis Cratonis.*
ANNO M. D. LXXXV.